

การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิด ESG

แนวโน้มการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด ESG เป็นแนวโน้มสำคัญที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ประเทศต่าง ๆ กำหนดแนวทางการแก้ไขร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาโลกร้อน โดยผู้บริโภคในทุกช่วงวัยมีการยอมรับต่อสินค้าและบริการที่ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในระยะยาว เช่นเดียวกับการค้าระหว่างประเทศที่มีการกำหนดข้อจำกัดทางการค้า เพื่อกีดกันสินค้าและบริการที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการนำเข้าสินค้า โดยกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปเป็นกลุ่มแรก ที่ได้มีการกำหนดมาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการที่จะส่งสินค้าเข้าสู่ประเทศในทวีปยุโรปต้องมีการปรับตัว ประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกสินค้าไปยังยุโรปย่อมได้รับผลกระทบตามไปด้วย แม้ว่ากลุ่มสินค้าเบื้องต้นจะเป็นกลุ่มสินค้าที่เป็นของผู้ประกอบการรายใหญ่ แต่ผู้ประกอบการ MSME ในฐานะ Supplier ของผู้ประกอบการรายใหญ่จะถูกกดดันให้ต้องมีการปรับตัวตามการพัฒนาอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด ซึ่งหากผู้ประกอบการ MSME สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว จะสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันได้

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการศึกษาถึงการปรับตัวของ MSME เข้าสู่เศรษฐกิจสีเขียว พบว่าการลงทุนเพื่อความยั่งยืนต้องการเงินลงทุนที่สูง และใช้ระยะเวลาอันยาวนานจึงจะเกิดความคุ้มค่าต่อการลงทุน ธุรกิจ MSME ที่มีเงินทุนน้อยจึงไม่พร้อมต่อการปรับตัว โดยเฉพาะภายหลังวิกฤต COVID-19 ที่ธุรกิจอยู่ในช่วงการฟื้นตัว รวมไปถึงการสร้างความตระหนักรู้และความยินดีที่จะจ่ายของผู้บริโภค เพื่อทำให้ผู้ประกอบการยินดีที่จะจ่ายให้กับสินค้าและบริการที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาในรายงาน Annual Report on European SMEs 2021/22 (2022) ของ European Commission ที่พบว่า MSME มีข้อจำกัดเพื่อการเปลี่ยนแปลงจากขั้นตอนของกฎหมายมีความซับซ้อน และต้นทุนเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมที่สูง รวมถึงผู้ประกอบการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และต้นทุนสำหรับมาตรการด้านความยั่งยืนทางธุรกิจ และเมื่อ MSME มีการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ส่วนใหญ่ระบุว่าต้นทุนการผลิตลดลงเพียงเล็กน้อย และบางส่วนมีต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น

ผลการสำรวจความคิดเห็นผู้ประกอบการ MSME แบบเร่งด่วน (Quick Survey)ผู้ประกอบการ MSME ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.6) รับทราบเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิด ESG แต่ความเข้าใจดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในระดับเบื้องต้น (ร้อยละ 82.8) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 14.9) และมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี (ร้อยละ 1.6) โดยหากต้องการเพิ่มระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการสามารถดำเนินการผ่านหน่วยงานภาคการศึกษาที่สามารถให้ความรู้ได้ในเชิงลึก

สำหรับการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ESG ไปใช้ในธุรกิจ MSME ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านกำกับดูแลกิจการ (ร้อยละ 89.0) รองลงมาได้แก่ การพัฒนาและปรับปรุงด้านสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 57.2) และด้านสังคม (ร้อยละ 49.6) เช่นเดียวกับแต่ละขนาดและประเภทธุรกิจ ซึ่งสาเหตุที่ MSME มีการนำ ESG มาใช้ในธุรกิจเกิดจากความต้องการของเจ้าของหรือผู้บริหาร ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี รวมไปถึงการส่งเสริมจากนโยบายของภาครัฐ

อย่างไรก็ตาม MSME ยังคงมีข้อกังวลต่อต้นทุนการผลิต ต้นทุนจากการเพิ่มสวัสดิการและทักษะแรงงาน และการว่าจ้างผู้ตรวจสอบและการจดทะเบียนมาตรฐานที่จะเพิ่มสูงขึ้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิด ESG

จากการประเมินระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนของ MSME ตามเช็กलिस्टในมิติที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของ MSME ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า MSME มีความโปร่งใสในการทำธุรกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การมีนโยบายด้านการจ้างงาน และแผนพัฒนาศักยภาพแรงงาน แต่มีการดำเนินงานในการมีช่องทางแจ้งเบาะแสและการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสแก่ธุรกิจน้อยที่สุด

จากการประชุมรับฟังความคิดเห็นและสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับผู้ประกอบการ MSME หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ESG) ของ MSME สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ การผลักดันให้ MSME เปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องดำเนินการผ่านเครื่องมือประเภทต่างๆ ทั้งสิทธิประโยชน์ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน รางวัลสำหรับการดำเนินงานด้าน ESG อย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าของและผู้บริหาร เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และประเมินความคุ้มค่าต่อการลงทุนด้าน ESG ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้นแบบและวิธีการของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นปัจจัยสำคัญเพื่อให้ MSME สามารถดำเนินงานตามได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากแต่ละประเภทธุรกิจ และแต่ละขนาดมีการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน จึงทำให้การปรับปรุงและพัฒนาแตกต่างกันออกไปด้วย

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการ MSME การประชุมระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ MSME และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของภาครัฐ ได้ดังนี้

- การสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการ MSME รวมไปถึงผลประโยชน์ที่ธุรกิจจะได้รับ โดยผ่านการให้ความรู้จากสถาบันการศึกษา ที่มีองค์ความรู้ที่ถูกต้อง และสามารถถ่ายทอดแก่ผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การกำหนดสิทธิประโยชน์แก่ MSME ที่สามารถดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนตามแนวคิด ESG ในรูปแบบของแต้มต่อสำหรับการเข้าถึงบริการและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมไปถึงการประกวดรางวัล
- ภาครัฐประชาสัมพันธ์และสื่อสารธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ประกอบการ และเชิดชูเกียรติแก่ผู้ประกอบการที่สามารถดำเนินงานตามแนวคิด ESG ได้อย่างต่อเนื่อง
- มีคู่มือการแสดงวิธีการ ขั้นตอนการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามหลักการ ESG และการประเมินผลสำหรับแต่ละขั้นตอน โดยแยกไปในแต่ละด้าน และแต่ละประเภทธุรกิจ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามได้โดยง่าย

- การส่งเสริมให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิด ESG เพื่อเป็นผู้ให้คำแนะนำสำหรับธุรกิจแต่ละแห่ง เนื่องจากแต่ละแห่งต่างมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน และมีด้านที่ต้องการการพัฒนาที่ต่างกัน
- การกำหนดให้มีมาตรฐานการตรวจสอบ MSME ตามการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้ MSME สามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่อง และเพิ่มประสิทธิภาพจากการดำเนินงานตาม ESG ได้
- กำหนดมาตรฐานในการประเมินตนเอง (Self-assessment) ด้าน ESG ของผู้ประกอบการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันร่วมกับสถาบันการเงิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาการปล่อยกู้ และเพิ่มโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนด้าน ESG
- มีศูนย์บริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว (One-stop-service) ด้าน ESG ให้แก่ผู้ประกอบการ โดยมีการให้บริการทั้งด้านองค์ความรู้ แนวทางปฏิบัติด้าน ESG และมาตรฐานการตรวจสอบ รวมไปถึงคำแนะนำต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญ
- มีความชัดเจนและความเชื่อมโยงระหว่างหลักการ ESG และโมเดล BCG
- กำหนดให้การส่งเสริมผู้ประกอบการปฏิบัติปรับตัวตามหลักการ ESG เป็นวาระแห่งชาติ

โดย ส่วนพัฒนาเครื่องมือและประมาณการเศรษฐกิจ
ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ (ฟวต.)
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)